

شاخص‌های مکانی و فضایی شهر خلاق با رویکرد ایرانی - اسلامی

۱۴۰۴

دکتر رضا مختاری ملک آبادی

دکتر داود امینی

دکتر نفیسه مرصوصی

دکتر اسماعیل علی اکبری

نوان و نام پدیدآور	: شاخص‌های مکانی و فضایی شهر خلاق با رویکرد ایرانی - اسلامی / مولفان رضا مختاری ملک‌آبادی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: انتخاب، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۸۸ص: مصور، جدول، نقشه.
شابک	: 978-622-6079-11-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: مولفان رضا مختاری ملک‌آبادی، داود امینی، نفیسه مرصوصی، اسماعیل علی‌اکبری.
موضوع	: شهرسازی -- ایران -- نوآوری
موضوع	: City planning -- Iran -- Technological innovations
موضوع	: شهرسازی -- ایران -- طرح و برنامه‌ریزی
موضوع	: City planning -- Iran -- Design
موضوع	: شهرسازی -- ایران -- نوآوری
موضوع	: City planning -- Iran -- Technological innovation
موضوع	: شهرسازی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: City planning -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: شهرسازی -- نوآوری
موضوع	: City planning -- Technological innovations
موضوع	: شهرسازی -- طرح -- برنامه‌ریزی
موضوع	: City planning -- Design
شناسه افزوده	: مختاری ملک‌آبادی، رضا، ۱۳۵۸
رده بندی کنگره	: HT ۱۶۹ ۱۳۹۷ ۱۷ش ۹الف /
رده بندی دیویی	: ۷۶۰۹۵۵/۳۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۰۳۷۳۲

نشر انتخاب

ناشر دانشگاهی و عمومی

شاخص‌های مکانی شهر خلاق با رویکرد ایرانی اسلامی

دکتر رضا مختاری ملک‌آبادی - دکتر داود امینی - دکتر نفیسه مرصوصی - دکتر اسماعیل علی‌اکبری

| حروفچینی | نوبن گرافیک | چاپ و صحافی مؤسسه مهر |

| چاپ اول ۱۳۹۷ | شمارگان ۱۰۰ جلد |

| شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۷۹-۱۱-۲ |

حق چاپ محفوظ است

خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای زاندارمری، شماره ۱۲۶، طبقه چهارم

nashreentekhab.com

nashreentekhab@gmail.com

فهرست مطالب

فصل اول: مفاهیم خلاقیت شهری	۷
۱-۱- مقدمه	۸
۲-۱- مفهوم خلاقیت	۹
۳-۱- تعاریف خلاقیت	۱۱
۴-۱- خلاقیت شهر	۱۴
فصل دوم: مکان و فضای شهری	۲۳
۱-۲- مفهوم مکان جغرافیایی	۲۴
۲-۲- مفهوم فضای جغرافیایی	۲۷
۳-۲- رابطه بین فضای مکان جغرافیایی	۳۱
۴-۲- مکان و فضای شهر	۳۴
۵-۲- فضای خلاق	۴۳
فصل سوم: شاخص‌های مکانی در شهر خلاق	۴۷
۱-۳- نظریه شهر خلاق	۴۸
۱-۱-۳- سیر تحول	۴۹
۲-۱-۳- مفاهیم شهر خلاق	۴۹
۲-۳-۲- ارکان شهر خلاق	۵۰
۳-۳-۱- شاخص‌های مکانی و فضایی برنامه‌ریزی شهر خلاق	۶۸
۱-۳-۳- میراث خلاق	۷۱
۲-۳-۳- صنایع خلاق	۷۳
۳-۳-۳- خوشه‌های خلاق	۷۵
۴-۳-۳- طبقه خلاق	۷۷
۴-۳-۴- نظریه پردازان حوزه شهر خلاق	۸۰
۵-۳-۲- شاخص‌های شهر خلاق	۹۱
فصل چهارم: شاخص‌های بومی شهر خلاق ایرانی اسلامی	۱۰۹
۱-۴- بومی‌سازی و ضرورت آن	۱۱۰
۲-۴- اساس بومی‌سازی شاخص‌های شهر خلاق	۱۱۳

۱۱۵.....	۳-۴- ارکان و صفات شهر اسلامی
۱۲۴.....	۶-۴- شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۲۷.....	۷-۴- شاخص‌های شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۲۸.....	۱-۷-۱- شاخص طبقه خلاق
۱۳۶.....	۲-۷-۲- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت فرهنگی و هنری شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۴۲.....	۳-۷-۳- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت مذهبی شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۵۲.....	۴-۷-۴- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت آموزشی و پژوهشی در شهر ایرانی اسلامی
۱۵۹.....	۵-۷-۵- شاخص‌های خلاقیت اکولوژیکی شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۶۶.....	۶-۷-۶- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت تاریخی شهر ایرانی اسلامی
۱۷۴.....	۷-۷-۷- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت اجتماعی شهر خلاق ایرانی اسلامی
۱۸۳.....	۸-۷-۸- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت طراحی و معماری شهر ایرانی و اسلامی
۱۹۱.....	۹-۷-۹- شاخص‌های مکانی و فضایی خلاقیت اقتصادی در شهر خلاق ایرانی اسلامی
۲۰۱.....	فصل پنجم: شاخص‌های خلاقیت مکانی و فضایی کلان شهر تهران
۲۰۲.....	۱-۵- مقدمه
۲۰۴.....	۲-۵- موقعیت جغرافیایی تهران
۲۰۶.....	۳-۵- تحول تاریخی، فرهنگی و اجتماعی تهران
۲۱۱.....	۴-۵- شاخص‌های خلاقیت در فضای شهری تهران
۲۴۰.....	۵-۵- حوزه‌های خلاقیت شهری در تهران
۲۴۸.....	۶-۵- مزیت‌های تهران در احراز خلاقیت شهری
۲۵۰.....	۷-۵- موانع تهران در احراز خلاقیت شهری
۲۶۵.....	۸-۵- پیشنهادهایی برای احراز خلاقیت شهری در تهران

۱-۱- مقدمه

قرن ۲۱، قرن شهری شدن جهان است. شهرها در شبکه شهرهای جهانی بازیگران جدیدی هستند که در عین همکاری برای انتقال تجارب توسعه شهری، رقیبان یکدیگر نیز هستند و همواره سعی می‌کنند با تکیه بر ابزارهای دیپلماسی شهری در تقویت نقش‌آفرینی خود در رقابت با شهرهای همتای خود تلاش نمایند (مختاری ملک‌آبادی و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۰۶).

نظریه شهر خلاق یکی از آخرین نظریات در مباحث برنامه‌ریزی شهری است که به دنبال موج سوم شهرنشینی در دنیا، وز و نمود پیدا کرد. با وجود نوپا بودن، در مدت زمان کوتاه این نظریه به یکی از کاربردی‌ترین نظریات حوزه مطالعات شهری بدل گردیده است. به طوری که امروزه در سطح جهانی سازمان‌های فرهنگی و تربیتی ملل متحد (یونسکو) با استفاده از شاخص‌های شهر خلاق سالیانه شهرهای جهان را مورد سنجش و ارزیابی قرار داده و فهرست شهرهای خلاق را در حوزه‌های مختلف ادبی، هنری، فرهنگی، تاریخی و... را منتشر می‌نماید. رقابت برای قرارگیری در فهرست شهرهای خلاق یونسکو، انگیزه‌ای برای افزایش تلاش و تقلای شهرها برای نیل به خلاقیت شهری در حوزه‌های مختلف برنامه‌ریزی شهری محسوب می‌شود. زیرا که خلاقیت شهری موسمی حاصل می‌شود که شهرها به سطح مشخص و تعریف شده‌ای در توسعه فضایی و مکانی رسیده باشند، تا توان رقابت با سایر شهرهای جهانی را دارا باشند.

با توجه به اهمیت بالای نظریه شهر خلاق در چند سال تحقیقات بسیار خوبی در خارج و داخل کشور به صورت مقاله، طرح پژوهشی و کتاب منتشر گردیده است. در این

فصل با بررسی اجمالی مفاهیم شهر خلاق، به تجزیه و تحلیل شاخص‌های شهر خلاق و مطالعه آثار علمی منتشر شده در حوزه شهر خلاق پرداخته می‌شود.

۱-۲- مفهوم خلاقیت

خلاقیت فرآیند کشف ایده‌ها و مفاهیم، یا آمیزش ایده‌ها و مفاهیم موجود است. خلاقیت^۱ یعنی به کارگیری توانایی‌ها و ایده‌ها برای ایجاد یا تبلور یک فکر یا مفهوم جدید است. در واقع خلاقیت بازن با تخیل و امکانات است که در حین تعامل با عقاید، افراد و محیط، منجر به ارتباطات و نتایج جدید و معنادار می‌شود.

واژه خلاقیت در لغت نامه دهخدا^۲، کردن، آفریدن و بوجود آوردن معنا شده است. خلاقیت در ساده‌ترین سطح به معنای بداهه‌آوردن چیزی است که قبلاً وجود نداشته است. خلاقیت محصولی از ایده‌های جدید تخیلی است که شامل نوآوری رادیکال و یا راه حلی برای یک مشکل و همچنین یک فرمول رادیکال از مشکلات است (Sefertzi, 2002:2).

واژه «خلاقیت» یا آفرینندگی یک مفهوم بسیار گسترده‌ای است. از مفاهیم روان‌شناسانه گرفته تا مبحث هنری را شامل می‌شود (لاندری و بیانچیتی، ۲۰۰۳: ۲). در تشریح مفهوم خلاقیت با ویژگی‌هایی مثل تازگی، نو بودن، سرآغاز بودن و مفید بودن مواجه می‌شویم. بسیاری معتقدند که خلاقیت واقعی شامل تفکر دوباره بر روی مسائل است. مفهوم خلاقیت مفهومی نوگراست که از اصول اولیه آن ابتکار، کشف روش‌های نوین تفکر و رسیدن به نتایج و احتمالات جدید است.